

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آیه های نور

بررسی آیات نازل شده درباره حضرت بقیه الله الاعظم

(عجل الله تعالی فرجه)

یعقوب کریمی

کارشناس علوم قرآنی

شناسنامه

نام: آیه های نور در بیان حقیقت مستور

مؤلف: یعقوب کریمی

ناشر: نشر محض یار

نوبت و تاریخ چاپ: اول/ ۱۳۹۸

چاپ: سعیدی

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

تیراژ: ۳۰۰۰

شابک: ۹۶۴-۹۱۰۰۳-۶-۷

مراکز پخش:

قم - مسجد مقدس جمکران - اداره قرآن و نماز

مشهد - خیابان امام رضا علیه السلام - دانش شرقی ۶

همراه ۰۹۱۹۸۷۱۰۱۰۸

فهرست مطالب

۶ مقدمه :
۸ غایب از نظر
۹ یاوران الهی
۱۰ امتحان سخت
۱۱ ارتباط با امام زمان
۱۲ بندگان ذخیره شده
۱۳ آمادگی قبلی
۱۴ وارثان زمین
۱۵ پیروزی نهایی
۱۶ منتظران بانشاط
۱۷ خوشا بر حال منتظران
۱۸ زیانکاران واقعی
۱۸ ذخیره الهی
۱۹ به یاد روز ظهور
۲۰ قضاوت با علم باطن
۲۰ اهل ذکر
۲۱ انتقام گیرنده شهیدان مظلوم
۲۲ حق آمدنی و باطل رفتنی است
۲۳ اقتدار مهدوی
۲۳ موعود همه کتب آسمانی

- ۲۴ وعده الهی به مؤمنان شایسته
- ۲۵ شادی مؤمنین هنگام ظهور
- ۲۶ کمال نعمت
- ۲۷ تکیه گاه مطمئن
- ۲۷ ویژگی یوم الفتح
- ۲۸ ظهور ناگهانی
- ۲۹ نشانه های آخرالزمان
- ۳۱ برتری بر کل ادیان
- ۳۲ آمادگی برای ظهور
- ۳۲ انسانیت مرده را زنده می کند
- ۳۳ حزب الله پیروز است
- ۳۴ قطعیت ظهور
- ۳۵ غلبه حق بر باطل
- ۳۶ بشارت به مومنان
- ۳۶ ایمان به مهدویت
- ۳۷ امام همچون آب گوارا
- ۳۸ روز وعده الهی
- ۳۹ پنهانی که آشکار می شود
- ۳۹ تغییر حال مردم
- ۴۰ امام نعمت حقیقی
- ۴۳ قسم به زمان ظهور
- ۴۵ سوالات مسابقه آیه های نور

مقدمه

قرآن کریم سرچشمه زلال ترین معارف الهی و ماندگارترین حکمت‌ها و دانش‌های موردنیاز بشر است کتابی است سراسر راستی و درستی که خبرهای گذشته و آینده جهان را بیان نموده است و هیچ حقیقتی را فروگذار نکرده است از جمله قیام آخرین سفیر الهی (مهدی موعود) از بزرگ‌ترین حقایق جهان که در آیات متعدد به آن بشارت داده است و به‌عنوان فرجام زیبای نیکان و صالحان از آن سخن گفته شده است.

این کتاب درباره آیاتی از قرآن مجید است که درباره حضرت مهدی علیه‌السلام تفسیر و تاویل و تطبیق گردیده است و از سخنان گهربار و احادیث پربرکت پیامبر اکرم و ائمه اطهار علیهم‌السلام مایه گرفته و طبق روشی که در این قبیل کتاب‌ها غالباً مشهود است احادیث با ذکر سند در مورد آیات یاد شده بحث و بررسی شده است و با استفاده از کتاب‌های مختلف و معتبر، تدوین شده است^۱ و در مورد هر آیه به چند سند مراجعه شده است که از جمله آن‌ها می‌توان به الزام الناصب، المحججه، کمال‌الدین و تمام النعمه، البرهان، تفسیر المیزان، تفسیر نمونه و... اشاره کرد.

اداره قرآن و نماز مسجد مقدس جمکران در راستای ترویج فرهنگ غنی مهدویت و نشر و گسترش آثار مهدوی اقدام به چاپ و نشر این اثر ماندگار

^۱. برای استخراج آیات از ۲۶ تفسیر استفاده شده است.

نموده است؛ امید که این بضاعت اندک مورد توجه قطب عالم امکان، امام انس و جان، آخرین قرآن مجسم حضرت بقیه الله الاعظم مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه قرار بگیرد.

اداره قرآن و نماز مسجد مقدس جمکران

شعبان المعظم ۱۴۴۰ هـ. ق

غایب از نظر

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ...^۱
 این همان کتابی است که در آن تردیدی نیست و وسیله هدایت برای همه
 پرهیزکاران است. (پرهیزکاران) آنها هستند که به غیب ایمان می آورند.
 نکته:

(متقین) اشاره به شیعیان حضرت امیر المومنین علی (علیه السلام)
 می باشد.

(الغیب) اشاره به حضرت حجت ابن الحسن (عجل الله تعالی فرجه)
 می باشد.^۲

قرآن، هستی را به دو بخش تقسیم می کند: عالم غیب «۲» و عالم شهود.
 متقین به کلّ هستی ایمان دارند، ولی دیگران تنها آنچه را قبول می کنند که
 برایشان محسوس باشد.

^۱. بقره، آیه ۳ و ۲

^۲. الف (ینابح الموده ص ۴۴۳ - ب) غایة المرام، ص ۷۱۹ - ج (بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۰

یاوران الهی

(أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا)^۱

در نیکی‌ها و اعمال خیر بر یکدیگر سبقت بجوئید، هر کجا باشید خداوند شما را حاضر می‌کند.

نکته:

امام صادق (علیه‌السلام) درباره این آیه شریفه فرمودند: اصحاب قائم سیصد نفرند و کمی زیادتر از ده نفر، به خدا قسم امت معدودی هستند که در یک ساعت جمع شوند، هم چون جمع شدن پاره‌های ابرها در فصل پائیز.^۲ (اصحاب قائم بدون وعده‌ای قبلی جمع می‌شوند)

در روایات متعددی که از ائمه اهل بیت ع به ما رسیده جمله «أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا» به اصحاب حضرت مهدی (علیه‌السلام) تفسیر شده است.^۳

از جمله در کتاب «روضه کافی» از امام باقر می‌خوانیم که بعد از ذکر این جمله فرمود:

يعني اصحاب القائم، الثلاثمائة و البضعة عشر رجلا، هم و الله الامة المعدودة، قال يجتمعون و الله في ساعة واحدة قزع كقزع الخريف:

^۱ بقره، آیه ۱۴۸

^۲ الف) ینابیع الموده، ص ۴۲۱ - ب) بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۸ - ج) اثبات الهدی، ج ۷، ص ۹۵ - د) غایه المرام، ص ۲۲۰ - ه) تفسیر برهان، ج ۱، ص ۱۶۲، اشاره به اصحاب قائم علیه السلام است.

^۳ تفسیر نمونه؛ ج ۱؛ ص ۵۰۴

«منظور اصحاب امام قائم (علیه السلام) که سیصد و سیزده نفرند، به خدا سوگند منظور از «امة معدودة» آنها هستند، به خدا سوگند در یک ساعت همگی جمع می شوند همچون پاره های ابر پائیزی که بر اثر تند باد، جمع و متراکم می گردد»^۱.

از امام علی بن موسی الرضا ع نیز نقل شده: و ذلك و الله ان لو قام قائمنا يجمع الله اليه جميع شيعتنا من جميع البلدان به خدا سوگند هنگامی که مهدی (علیه السلام) قیام کند تمام پیروان ما را از تمام شهرها گرد او جمع می کند.^۲

امتحان سخت

(وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ)^۳

قطعاً همه شما را با اموری همچون ترس، گرسنگی، زیان مالی و جانی و ثمرات آزمایش می کنیم و به استقامت کنندگان بشارت بده. نکته:

محمد بن مسلم از امام صادق (علیه السلام) روایت می کند که فرمود: (این آیه) مربوط به قبل از قیام قائم و راجع به نشانه هایی است از جانب خدا در مورد ابتلاء مؤمنین و بشارت دادن صابرین را.^۱

^۱ نور الثقلین جلد ۱ صفحه ۱۳۹.

^۲ مجمع البیان ذیل آیه مورد بحث.

^۳ بقره، آیه ۱۵۵.

از امام صادق (ع) روایت است که این مطلب علامت قیام قائم (ع) است که برای مؤمنان حاصل می‌شود و فرمود: خداوند مبتلا می‌کند به چیزی از ترس از پادشاهان بنی امیه در آخر سلطنتشان و به گرسنگی با گرانی قیمت هایشان و نقص اموال به جهت فاسد شدن تجارتها و اندک بودن نفع و نقص نفوس به وسیله مرگ سریع و نقص میوه‌ها به سبب اندک بودن محصول آنچه که می‌کارند و در این هنگام، صابران را مژده ده به تعجیل خروج قائم (ع). سپس فرمود، این معنی تأویل است و خداوند تعالی فرموده: تأویلش را نمی‌داند، جز خدا و کسانی که در علم ثابت و راسخ هستند.^۲

این گرفتاری پنجگانه اثرات ناشی از جنگ است، محیط جنگ‌زده پر از وحشت، گرسنگی، نقص ثروت و تولیدات و کشته شدن نفرات است، ولی اگر مردان موحد در راه هدف و توحید استقامت ورزند پیروز خواهند شد و گرفتاریهای پنج‌گانه را جبران خواهند کرد و در محیطی آکنده از توحید براحتی زندگی خواهند نمود^۳

ارتباط با امام زمان

(يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)^۴

۱. الف (ینابیع الموده، ص ۴۲۱ - ب) تفسیر برهان، ج ۱، ص ۱۶۷ - ج) تفسیر صافی، ج ۱، ص ۱۸۶

۲. ترجمه بیان السعاده، ج ۲، ص: ۳۰۸

۳. تفسیر أحسن الحدیث، ج ۱، ص: ۲۸۲

۴. آل عمران، آیه ۲۰۰

ای کسانی که ایمان آورده‌اید (در برابر مشکلات و هوس‌ها) استقامت کنید و در برابر دشمنان (نیز) استقامت نمایید و از مرزهای خود مراقبت به عمل آورید و تقوی الهی پیشه سازید شاید رستگار شوید.
نکته:

برید بن معاویه عجلی از امام باقر (علیه‌السلام) نقل کرده که حضرت درباره تفسیر این آیه فرمود ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر انجام واجبات صبر و استقامت داشته باشید و در برابر آزار و اذیت دشمنان بردبار و صبور باشید و با امام خودتان حضرت مهدی منتظر (عجل الله تعالی فرجه) در تماس و ارتباط باشید.^۱

امام صادق (ع) در تفسیر آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا...» فرموده: «اصبروا» یعنی در مصائب صبر کنید، «و صابروا» یعنی بر دشواریهای فتنه صبر کنید، «و رابطوا» یعنی بر اطاعت امامی که بدو اقتدا می‌کنید استوار باشید.

بندگان ذخیره شده

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ)^۲
ای کسانی که ایمان آورده‌اید هر کس از شما از آیین خود بازگردد به خدا زبانی نمی‌رساند خداوند در آینده جمعیتی را می‌آورد که آنها را دوست

۱. الف) منابع الموده، ص ۴۲۱ - ب) غایبه المرام، ص ۲۲۷ - ج) تفسیر برهان، ج ۱، ص ۳۳۴

۲. مانده، آیه ۵۴.

دارد و آنها (نیز) او را دوست دارند، در برابر مؤمنان متواضع و در برابر کافران نیرومندند.

نکته:

سلیمان بن هارون عجلی گوید: از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمود: (همانا برای صاحب این امر (حکومت جهانی الهی) یارانی ذخیره شده که اگر همه مردم هم بروند خداوند آن یاوران را گرد خواهد آورد.... و هم آنانند که خداوند در موردشان فرموده:

بزودی خداوند گروهی را خواهد آورد که خدایشان دوست دارد و آنها نیز خدا را دوست دارند، در برابر مؤمنان فروتن و در برابر کافران پر صلابت و شکست ناپذیرند).^۱

آمادگی قبلی

(يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ)^۲

آن روز که این آیات آیات و نشانه‌ها تحقق پذیرد ایمان آوردن افرادی که قبلاً ایمان نیاورده‌اند و یا عمل نیکی انجام نداده‌اند، سودی به حالشان نخواهد داشت، بگو (اگر که شما چنین انتظارات غلطی دارید) انتظار بکشید، ما هم انتظار (کیفر شما را) می‌کشیم.

^۱ . غیبت نعمانی ص ۳۱۶.

^۲ . انعام، آیه ۱۵۸.

نکته:

علی بن رباب از امام صادق (علیه السلام) نقل می‌کند که حضرت در باره این آیه شریفه فرمود مراد از «آیات» حضرت قائم (علیه السلام) است، سپس فرمود: در زمان ظهور و قیام حضرت مهدی (علیه السلام) ایمان آوردن کسانی که پیش از قیام، ایمان نیاورده بودند سودی ندارد، هر چند که ایمان به امامان قبل از او داشته باشند.

آنگاه فرمود: خوشا به حال دوستداران قائم ما که انتظار ظهور آن حضرت را در حال غیبت او دارند و خوشا به حال اطاعت کنندگان حضرتش در زمان ظهور، دوستان و اولیاء خدا هستند، ترس و بیمی بر ایشان نیست و هیچ گاه محزون و غمناک نمی‌شوند.^۱

وارثان زمین

(... اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ)^۲

... از خدایاری جوئید و استقامت پیشه کنید که زمین از آن خدا است؛ و آن را به هرکس بخواهد (و شایسته بداند) وا گذارمی کند و سرانجام (نیک) برای پرهیزگاران است.

نکته:

^۱. ینابیع الموده ص ۳۲۲ - ب) تفسیر برهان ج ۱ ص ۵۶۴ - ج) غایه المرام ص ۲۲۶

^۲. اعراف آیه ۱۲۸.

امام باقر علیه السلام فرمود: (دولت ما آخرین دولتهاست و هیچ خاندانی که امکان در دست گرفتن دولت را داشته باشند باقی نخواهد ماند مگر آنکه قبل از ما به حکومت می رسند تا آنکه بعد از حکومت ما کسانی ادعا نکنند که اگر ما به حکومت می رسیدیم مثل روش اینها عمل می کردیم. و همین است سخن خدای عزوجل که: (عاقبت از آن پرهیزکاران است)^۱ و در روایت دیگری فرمودند: در کتاب امام علی (علیه السلام) چنین یافتیم که پس از ذکر آیه «ان الارض لله یورثها» حضرت فرمودند: من و اهل بیتم کسانی هستیم که خداوند زمین را به ما منتقل ساخته و مائیم پرهیزگاران.^۲ آری وارثان حقیقی زمین و حاکمان بر آن، اینها هستند و آخرین جانشین آنها حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه) می باشد.

پیروزی نهایی

(هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ)^۳

او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاده تا او را بر همه آیین ها غالب گرداند، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند.
نکته:

۱. بحار، ج ۵۲، ص ۳۳۲.

۲. الف) تفسیر نمونه ج ۶ ص ۳۱۲ - ب) تفسیر برهان ج ۲ ص ۲۷ - ج) غایه المرام ص ۷۲.

۳. توبه آیه ۳۳.

ابن بصیر و سماعه هر دو روایت می‌کنند از امام صادق (علیه‌السلام) که فرمود:

به خدا سوگند تاویل این آیه تا ظهور قائم (علیه‌السلام) صدق نمی‌کند زمانی که حضرت قائم ظاهر شود مشرکی باقی نخواهد ماند، مگر آن که خروج او را کراهت داند و مشرکی باقی نماند مگر آن که نابود می‌شود تا جایی که اگر کافری در شکم سنگ سختی باشد، آن سنگ گوید ای مؤمن در شکم من کافری مستقر است مرا بشکن و او را بکش.^۱

منتظران بانشاط

(لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ)^۲

در زندگی دنیا و آخرت شاد و (مسرور) اند.

نکته:

از امام باقر (علیه‌السلام) در باره تفسیر این آیه آمده: که به این دسته از مؤمنین مزده و بشارت به قیام حضرت قائم (عجل الله تعالی فرجه) و ظهورش داده می‌شود و به همین طور بشارت قتل دشمنانشان و نجات و رستگاری در آخرت و ورود در جمع آل محمد علیهم السلام در کنار حوض کوثر می‌دهند.^۳

۱. الف (ینابیع الموده ص ۴۲۳ - ب) بحار الانوار ج ۵۱ ص ۵۰ - ج) غایه المرام ص ۷۳۲.

۲. یونس، آیه ۶۴.

۳. تفسیر صافی، ج ۲، ص ۴۱۰.

امام صادق علیه السلام فرمود: (خوشا به حال شیعیان قائم ما ومنتظران ظهورش در زمان غیبت؛ واطاعت کنندگانش در زمان ظهور، آنانند اولیاء خدا که نه ترس در آنان است و نه اندوهگین گردند)^۱

خوشا بر حال منتظران

(الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحَسَنُ مَا بَدَّ)^۲

کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند خوشا به حالشان و خوش سرانجامی دارند.

نکته:

یونس بن عبد الرحمن می گوید به حضرت موسی بن جعفر علیه السلام عرض کردم: ای فرزند رسول خدا شما قائم به حق هستید؟ حضرت فرمود:

(من هم قائم به حق هستم اما آن قائمی که زمین را از دشمنان خدا پاک می کند و آن را آن چنانکه از ظلم و جور پر شده باشد، از عدل و داد لبریز می سازد، او پنجمین از فرزندان من است که غیبتی خواهد داشت که بدلیل ترس از جانش طولانی خواهد شد. در آن زمان گروههای زیادی از دین برگشته و گروهی دیگر بر آن ثابت می مانند... خوشا به حال شیعیان ما، آنانکه در زمان غیبت قائم ما به ریسمان ما آویخته، بر دوستی ما و بیزاری از دشمنان ما استوار بمانند. آنها از ما و ما از آنهایم آنها به

۱. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۷.

۲. هود آیه ۲۹.

امامت ما خشنود و ما نیز به شیعیگی آنها خشنودیم. پس خوشا بر حال آنها و باز هم خوشا بر آنها، به خدا قسم آنها در روز قیامت در درجه ما خواهند بود)^۱

زیانکاران واقعی

(أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ)^۲

آنان کسانی هستند که سرمایه وجود خود را از دست دادند و تمام معبودهای دروغین از نظرشان کم شدند.
نکته:

مفضل بن عمر امام صادق (علیه السلام) روایت کرده که آن حضرت می فرماید: زیانکاران کسانی هستند که درباره امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) شک می کنند.

ذخیره الهی

(بَقِيَّةُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)^۳

«بَقِيَّةُ اللَّهِ» که خداوند برای شما باقی گذارده برایتان بهتر است اگر ایمان داشته باشید.

نکته:

امام باقر (علیه السلام) می فرماید:

۱. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۶۱.

۲. هود آیه ۲۱

۳. هود آیه ۸۶

این آیه اولین آیه‌ای است که قائم (علیه السلام) آن را تلاوت می‌کند و سپس می‌فرماید: من بقية الله و حجت خدا و نماینده او در زمین بر شما (مردم) می‌باشم (و مردم به سوی او می‌آیند و بر او سلام می‌کنند) و نحوه سلامشان چنین است: السلام عليك يا بقية الله في ارضه.^۱

مردی به امام صادق علیه السلام عرض کرد به امام قائم علیه السلام چگونه سلام کنیم؟ حضرت فرمود:

می‌گویي السلام عليك يا بقية الله وسپس آن حضرت این آیه را تلاوت فرمود: (بقية الله خير لكم ان كنتم مؤمنين)^۲

به یاد روز ظهور

(...وَذَكِّرْهُمْ بِأَيامِ اللَّهِ)^۳

... و روزهای خدا ایام الله را به آنها یاد آوری کند.

نکته:

از امام باقر و امام صادق (علیهما السلام) روایت است که در ذیل این آیه شریفه که فرمودند: ایام الله - روزهای خدا - سه روز است، روز قیام قائم و رجعت و روز قیامت.^۴

۱. الف (تفسیر صافی ج ۲ ص ۴۶۸ - ب) اثبات الهدی ج ۷ ص ۳۹۲ - ج (المهدی الموعود عند علامه اهل

السنه ص ۱۳۱

۲. بحار، ج ۵۲، ص ۳۷۳.

۳. ابراهیم آیه ۵

۴. الف (ینایع الموده ص ۴۳۴ - ب) غایه المرام ص ۷۳۶ - ج (اثبات الهدی ج ۷

قضاوت با علم باطن

(إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّمَنْتَوَسَّمِينِ)^۱

به یقین در این [کیفر] برای هوشیاران عبرت‌هاست
نکته:

امام صادق علیه السلام فرمود: (هنگامی که قائم آل پیامبر قیام کند در بین مردم مانند حضرت داود حکم می کند و در قضاوت نیازی به بینه و شاهد ندارد. خدا به او الهام می کند و او به علم خویش حکومت می نماید؛ هر گروهی را به آنچه مخفی می کند خبر می دهد و دوست و دشمن خویش را از طریق توسم می شناسد. خدای متعال می فرماید: همانا در این امور نشانه هایی برای اهل توسم وجود دارد).^۲

اهل ذکر

(فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ)^۳

اگر نمی دانید از اهل دانش سؤال کنید.
نکته:

(اهل الذکر) آل محمد (علیهم السلام) می باشند.

مردی به نام حرث می گوید:

از امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) درباره آیه «فاسألوا اهل الذکر» سؤال نمودم حضرت فرمود: به خدا سوگند درست است که ما «اهل ذکر» و ما

۱. حجر ۷۵

۲. ارشاد شیخ مفید، ص ۳۴۵.

۳. نحل، ۴۳.

«اهل علم» و ما «معدن التنزیل» هستیم. از پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) شنیدم که می فرمود:

منم شهر علم و علی درب آن، هر کس طالب علم است از درب آن وارد شود.^۱

از عبدالله عجلان از امام باقر (علیه السلام) تفسیر کلام خدا «فاسألوا اهل الذکر» روایت شده که رسول الله (صلی الله علیه و آله) فرمود: مقصود از «ذکر» منم و «اهل الذکر» امامان (علیهم السلام) که اول آنها امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) و آخرینشان حضرت قائم (علیه السلام) می باشد.^۲

انتقام گیرنده شهیدان مظلوم

(وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا)^۳

و آن کس که مظلوم کشته شده برای ولیش سلطه (حق قصاص) قرار دادیم، اما در قتل اسراف نکند، چرا که او مورد حمایت است.

نکته:

۱. شواهد التنزیل ج ۱، ص ۳۳۴

۲. الف (اصول الکافی، ج ۱ ص ۴۰۳ - ب) تفسیر برهان، ج ۲، ص ۳۷۰

۳. اسراء آیه ۳۳

این آیه قرآن درباره امام حسین (علیه السلام) و حضرت مهدی (علیه السلام) نازل شده است.

جابر جعفی و سلام بن مستنیر هر دو از حضرت باقر (علیه السلام) روایت کرده اند که درباره این آیه، حضرت باقر (علیه السلام) فرمود:
 همانا حسین (علیه السلام) مظلوم کشته شد و ماییم ولی او و قائم از ماست که (از کشته او انتقام می گیرد) خون شریف حسین (علیه السلام) را طلب می کند و هر که بر قتل حضرت امام حسین (علیه السلام) راضی بود، او را به سزای عملش می رساند تا آخر حدیث.^۱

حق آمدنی و باطل رفتنی است

(وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا)^۲

بگو حق فرا رسيد و باطل نابود شد و (اصولاً) باطل نابود شدنی است.
 نکته:

حکیمه خاتون فرمود: این آیه را روی بازوی او مهدی (علیه السلام) دیدم که نوشته شده است.^۳

۱. الف (ینابیع الموده ص ۴۲۵ - ب) تفسیر برهان ج ۲ ص ۲۱

۲. اسراء آیه ۸۱

۳. الصراط المستقیم ج ۲ ص ۲۱

امام باقر (علیه السلام) در تفسیر این آیه شریفه فرمودند: زمانی که امام قائم (علیه السلام) قیام نماید دوران دولت باطل سپری خواهد شد.^۱

اقتدار مهدوی

(حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُنْدًا)^۲

تا زمانی که وعده الهی را با چشم ببینند؟ یا عذاب این دنیا یا عذاب آخرت، آن روز است که خواهند دانست چه کسی مکانش بدتر و چه کسی لشکرش ناتوان تر است؟

نکته:

ابوبصیر از امام صادق (علیه السلام) نقل کرده که فرمود:

(اذا راوا ما یوعدون)، قیام قائم ماست و آن ساعتی است که پیروان باطل خواهند دید و عذاب خدا را به دست توانای قائم آل محمد (عجل الله تعالی فرجه) خواهند دید که در پیشگاه امام زمان چه جای بدی دارند و چقدر ناتوانند.^۳

موعود همه کتب آسمانی

(وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ)^۴

۱. غایه المرام ص ۷۴۱

۲. مریم آیه ۷۵

۳. غایه المرام ص ۷۴

۴. انبیاء آیه ۱۰۵

ما در زبور بعد از ذکر نوشتیم که بندگان صالح من وارث (حکومت) زمین خواهند شد.

نکته:

از حضرت باقر و حضرت صادق (علیه السلام) روایت شده است که فرمود: بندگان صالح مذکور در این آیه که زمین را به ارث می‌برند حضرت قائم و اصحاب او هستند.^۱

وعده الهی به مؤمنان شایسته

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا ﴿۲﴾

خداوند به کسانی که از شما ایمان آورده‌اند و اعمال صالح انجام داده‌اند وعده می‌دهد که آنها را قطعاً خلیفه روی زمین خواهد کرد، همانگونه که پیشینیان را خلافت روی زمین بخشید و دین و آیینی را که برای آنها پسندیده، پا برجا و ریشه دار خواهد ساخت و خوف و ترس آنها را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند. آن چنان که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را برای من شریک نخواهند ساخت.

نکته:

۱. الف) ینابیع الموده ص ۴۲۵ - ب) غایه المرام ص ۲۴۱

۲. نور آیه ۵۵

اسحاق بن عبدالله از امام زین العابدین (علیه السلام) روایت می کند که حضرت فرمود: این آیه در شأن قائم (علیه السلام) است.

(قسم به خدا آنها شیعیان ما اهل بیت کسانی هستند که خدا این وعده را در مورد آنها به دست مردی از ما محقق می سازد و او مهدی این امت است و اوست آنکه رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: اگر روزی از دنیا باقی نمانده باشد خدا آنروز را تا آنجا طولانی می کند که مردی از عترتم که نامش نام من است به ولایت رسیده و زمین را آنچنانکه از ظلم و جور پر شده باشد، از عدل و قسط پر سازد.^۱

عبدالله بن سنان گوید: از امام صادق (علیه السلام) از تفسیر کلام خدا پرسیدم: (وعد الله الذین آمنوا منکم ...) فرمود:

این آیه در شأن علی بن ابیطالب و امامان از نسل او نازل شده، (و میمکنن لهم ...) تا آخر آیه فرمود: یعنی با ظهور حضرت قائم (علیه السلام) صورت می پذیرد و به کمال می رسد.^۲

شادی مؤمنین هنگام ظهور

(فِي بَضْعِ سَنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤٠﴾ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ)^۳

۱. الف (ینابیع الموده ص ۴۲۶ - ب) تفسیر صافی ج ۳ ص ۴۴۴

۲. تفسیر برهان ج ۳ ص ۱۴۷

۳. روم آیه ۴ - ۵

و در آن روز مؤمنان خوشحال خواهند شد، به سبب یاری پروردگار، او هر که را بخواهد یاری می‌کند و اوست شکست‌ناپذیر مهربان.
نکته:

ابی بصیر از امام صادق (علیه‌السلام) روایت کرده که حضرت علیه‌السلام پیرامون این آیه شریفه (و یومئذ یفرح المؤمنون) تا آخر فرمود: مؤمنین هنگام ظهور حضرت قائم (علیه‌السلام) به یاری خداوند متعال شاد و خوشحال می‌شوند.^۱

کمال نعمت

(وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً)^۲

و نعمت‌های خود را- چه نعمت‌های ظاهر و چه نعمت‌های باطن- بر شما گسترده و افزون ساخته است.
نکته:

امام موسی بن جعفر (علیهماالسلام) فرمود:

نعمت ظاهری امام ظاهر است و نعمت باطنی امام غایب است که از دیدگان مردم پنهان می‌شود و گنج‌های زمین برای او آشکار گردد و هر چیز دوری برایش نزدیک باشد.^۳

۱. الف (ینابیع الموده ص ۴۲۶ - ب) تفسیر برهان ج ۴ ص ۲۵۷

۲. لقمان آیه ۲۰

۳. الف (تفسیر صافی ص ۱۴۸ - ب) الصراط المستقیم ج ۲ ص ۲۲۹ - ج) بحار الانوار ج ۵۱ ص ۶۴

تکیه گاه مطمئن

(وَمَنْ يَسْلَمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ)^۱

و هر کس خود را در حالی که نیکوکار باشد تسلیم خدا کند به دستگیره محکمی چنگ زده (و به تکیه گاه مطمئنی تکیه کرده است) و عاقبت همه کارها به سوی خدا است.

نکته:

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرموده:

هرکسی از امامان و فرزندان حسین (علیه السلام) اطاعت کند به تحقیق اطاعت خدا را نموده و هرکس از دستورات ایشان تخلف نماید، بدون تردید نافرمانی خدا کرده زیرا که ایشان دستگیره محکمی و تکیه گاه مطمئنی و وسیله (تقرب) به سوی پروردگار می باشند.^۲

امامان از فرزندان امام حسین (علیه السلام) نه نفرند اول آنها حضرت سجاد علیه السلام و آخر آنان حضرت قائم (عجل الله تعالی فرجه) است که در کتب عامه و خاصه نام آنها آمده است.

ویژگی یوم الفتح

(قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ)^۳

^۱. لقمان آیه ۲۲

^۲. ینابیع الموده ص ۴۴۵

^۳. سجده آیه ۲۹

بگو: روز پیروزی، ایمان آوردن سودی به حال کافران نخواهد داشت و به آنها هیچ مهلت داده نمی‌شود.
نکته:

ابن دراج می‌گوید: از امام صادق (علیه‌السلام) درباره این آیه شریفه (روز فتح و پیروزی) شنیدم که حضرت فرمود:

روز فتح، روزی است که دنیا بر قائم (علیه‌السلام) گشوده می‌شود و ایمان احدی که تا قبل از ظهور آن حضرت مؤمن نبوده دیگر سودی ندارد، ولی آن کس که پیش از فتح (و قیام قائم (علیه‌السلام)) مؤمن باشد و یقین به امامت او اقرار داشته و انتظار ظهور او را می‌کشیده (این ایمان) برای او سودبخش است. خداوند متعال قدر و منزلت او را بزرگ می‌کند و این پاداش دوستان اهل بیت (علیه‌السلام) می‌باشد.^۱

امام جعفر صادق علیه‌السلام فرمود: یوم الفتح، روزی است که دنیا به دست قائم ارواحنا له الفداء فتح می‌شود.^۲

ظهور ناگهانی

(هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ)^۳

آنها چه انتظاری می‌کشند؟ جز این که قیامت، ناگهان به سراغ آنها آید در حالی که خبر ندارند.

۱. الف (ینابیع الموده ص ۲۴۹ - ب) غایه المرام ص ۷۴۶

۲. منتخب الاثر ص ۴۷۰ المحجّه ص ۱۷۴

۳. زخرف آیه ۶۶

نکته:

زرارة بن اعین گوید:

از حضرت امام باقر (علیه السلام) پیرامون این آیه پرسیدم، فرمود: مراد از ساعت، ساعت (ظهور) قائم (عجل الله تعالی فرجه) است که ناگهان ظاهر خواهد شد.^۱

نشانه های آخرالزمان

﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ (۱۰) يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۱) رَبَّنَا اكشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ (۱۲)﴾ أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ^۲

منتظر روزی باش که آسمان دود آشکاری پدید آورد. همه مردم را فرا می گیرد، این عذاب دردناکی است. (می گویند) پروردگارا عذاب را از ما برطرف کن که ایمان می آوریم. چگونه و از کجا متذکر می شوند با این که رسول آشکار (با معجزات و منطق روشن) به سراغ آنها آمد؟

نکته:

نشانه های آخرالزمان و ظهور مهدی آل محمد (عجل الله تعالی فرجه) روایتی از امیرالمؤمنین نقل است که: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: ده نشانه است که قبل از قیامت به هر حال ظاهر می شود:

۱. الف (ینابیع الموده ص ۴۲۷ - ب) غایبه المرام ص ۷۵

۲. دخان آیات ۱۰ الی ۱۳

- ۱- سفیانی.
- ۲- دجال.
- ۳- دخان.
- ۴- دابة الأرض.
- ۵- قیام حضرت مهدی (علیه السلام)
- ۶- طلوع آفتاب از مغرب.
- ۷- نزول حضرت عیسی.
- ۸- زلزله در مشرق.
- ۹- زلزله در جزیره العرب.
- ۱۰- آتشی که از اعماق عدن بر می خیزد و مردم را به سوی محشر می راند.^۱

حذیفه یمانی سؤال کرد: یا رسول الله منظور از دخان چیست؟
رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در پاسخ، آیه شریفه (فارتقب یوم تأتی السماء بدخان مبین) را تلاوت فرمود، سپس افزود:
دودی است که میان مشرق و مغرب را پر می کند و چهل شبانه روز باقی می ماند، اما مؤمن حالتی شبیه زکام به او دست می دهد و اما کافر شبیه مستان خواهد شد و دود از بینی و گوش ها و پشت او بیرون می آید.^۲

^۱. بحار الانوار ج ۲ ص ۲۰۹

^۲. تفسیر نمونه ج ۲۱ ص ۱۶۴

برتری برکل ادیان

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا^۱

او کسی است که رسولش را با هدایت و دین حق فرستاده تا آن را بر همه ادیان پیروز کند.

نکته:

محمد بن فضیل می گوید تفسیر این آیه را از حضرت موسی بن جعفر (علیه السلام) سؤال کردم، حضرت فرمود:

مقصود از دین حق، وصایت و ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) است که پروردگار امر به آن نموده که جز تمام ادیان هنگام ظهور امام عصر (روحی له الفداء) چیره می شود؛ و خداوند می فرماید ما ولایت قائم و نور او را اگرچه کافرین به ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) کراهت داشته باشند به مرحله کمال و اتمام می رسانیم.^۲

این آیه شریفه وعده ای صریح و قاطع از سوی خداوند قادر متعال، در رابطه با بیروزی و اسلام بر همه ادیان به دست مبارک حضرت بقیة الله الاعظم روحی له الفدا می باشد.

این آیه مبارکه و وعده الهی در قرآن مجید (در سه سوره توبه - فتح - صف) ذکر شده است

۱. فتح آیه ۲۸

۲. تفسیر برهان ج ۴، ص ۲۰۰

آمادگی برای ظهور

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ ينادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ (۴۱) يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ
ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ (۴۲)^۱

گوش فراده و منتظر روزی باش که منادی از مکان نزدیک ندا می دهد.
روزی که همگان صیحه رستاخیز را به حق شنوند، آن روز، روز خروج
است.

نکته:

امام صادق پیرامون تفسیر این دو آیه شریفه فرمودند:

منادی به نام قائم و نام پدرش ندا می دهد و (صیحه) در این آیه صدای
آسمانی است که در روز خروج حضرت مهدی قائم (عجل الله تعالی
فرجه) شنیده می شود.^۲

انسانیت مرده را زنده می کند

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيْنَا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ
(...)^۳

بدانید خداوند زمین را بعد از مرگ آن زنده می کند.

نکته:

سلام بن مستنیر از امام باقر (علیه السلام) نقل می کند:

که حضرت (در تفسیر این آیه شریفه) فرمود:

۱. ق آیات ۴۱، ۴۲

۲. الف (ینابیع الموده ص ۴۲۹ - ب) غایه المرام ص ۷۵۱

۳. حدید آیه ۱۷

خداوند زمین را بوسیله قائم (علیه السلام) پس از مردن آن به ظلم و ستم، زنده می‌کند؛ و پس از آن عدل و داد توسط حضرت قائم (علیه السلام) رواج پیدا می‌کند.^۱

حزب الله پیروز است

(أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ)^۲

آن‌ها حزب الله‌اند بدانید (و آگاه باشید) حزب الله پیروز است.

نکته:

در حدیث مفصلی که جابر بن عبدالله انصاری نقل می‌کند و خلاصه آن چنین است مرد یهودی به نام جندل بن جناده بر پیامبر اسلام (ص) وارد و چند سؤال از پیامبر (صلی الله علیه و آله) کرد.

حضرت همه را جواب دادند. مرد یهودی اسلام را اختیار نمود، سپس عرض کرد: یا رسول الله دیشب در عالم خواب موسی بن عمران را دیدم که به من امر نمود اسلام را نزد شما اختیار نمایم و به اوصیاء و جانشینان شما تمسک جویم، آنان کیانند؟

حضرت فرمود:

جانشینان من دوازده نفرند اول آنان سید اوصیاء پدر امامان امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) و بعد از او فرزندانش سپس یک به یک نام آنان را برد تا رسید به امام حسن عسکری یازدهمین وصی سپس فرمود:

^۱. الف (ینابیع الموده ص ۴۲۹ - ب) غایه المرام ص ۷۵۲

^۲. مجادله آیه ۲۲

بعد از او فرزندش محمد که به مهدی قائم و حجت خوانده می‌شود و غایب خواهد شد تا زمانی که بیرون آید و ظهور نماید؛ و زمین را از عدل و داد پر کند آن طور که از جور و ستم پر شده باشد.

خوشابه حال صبر کنندگان و بردباران غیبت او و خوشا به حالی کسانی که ایشان را دوست می‌دارند. آن‌ها اشخاصی هستند که خدا وصف آنان را در کتاب خود آورده: (هدی للمتقین الذین یؤمنون بالغیب) و نیز خدا در وصف آنها فرمود: (أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ)^۱ کسانی که به امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) ایمان داشته و در غیبت او بردبار و از منتظرین باشند، وبه او اظهار علاقه و محبت نمایند و به اهداف و خواست‌های او جامه عمل بپوشانند به خدا و به رسول او مؤمن خواهند بود و اینان رستگار خواهند شد.

قطعیت ظهور

(یریدون لیطفؤوا نور الله بأفواههم والله متم نوره ولو كره الكافرون)^۲ آن‌ها می‌خواهند نور خدا را بادهان خود خاموش سازند، ولی خدا نور خور را کامل می‌کند هر چند مشرکان کراهت داشته باشند.

نکته:

۱. ینابیع الموده ص ۴۲۲

۲. صف آیه ۸

محمد بن فضیل از امام چهارم علی بن الحسین (علیه السلام) روایت می‌کند که حضرت درباره این آیه شریفه فرمود: (نور) در این آیه امامت است و خداوند متعال امامت را به ظهور قائم به اتمام می‌رساند.^۱ و او را بر همه مذاهب باطله غلبه دهد به طوری که جز خدای یگانه پرستش نشود و این است معنی: (يَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَجُورًا)^۲

غلبه حق بر باطل

(هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ)^۳

او کسی است که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاد تا او را بر همه ادیان غالب سازد هر چند مشرکان کراهت داشته باشند.
نکته:

ابی بصیر و سماعه هر دو از امام صادق (علیه السلام) نقل می‌کنند که حضرت فرمود:

به خدا سوگند تاویل این آیه به مرحله اجرا نمی‌آید مگر آنکه قائم ما مهدی (علیه السلام) ظهور کند. پس تمام مشرکان در روی زمین محو

^۱. ینابیع الموده ص ۴۲۹

^۲. بحار الانوار ج ۵۱ ص ۴۹

^۳. صف آیه ۹

می شوند تا جایی که سنگ به سخن آید! به مؤمن گوید: که ای مؤمن در دل من کافری است مرا بشکن و او را به قتل برسان.^۱

امام باقر علیه السلام فرمود: این آیه مبارکه به هنگام خروج مهدی آل محمد ارواحنا فداه تحقق می یابد.^۲

بشارت به مومنان

(وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ)^۳

و نعمت دیگری که آن را دوست دارید به شما می بخشند و آن، یاری خداوند و پیروزی نزدیک است و مؤمنان را بشارت ده.

نکته:

فتح و پیروزی به دست توانای حضرت بقیه الله (عجل الله تعالی فرجه) در دنیا خواهد بود و این یک مژده ای است برای مؤمنان.^۴

ایمان به مهدویت

(فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)^۵

به خدا و رسول او و نوری که نازل کرده ایم ایمان بیاورید و بدانید خدا به آنچه انجام می دهید آگاه است.

نکته:

۱. الف) ینابیع الموده ص ۴۲۳ - ب) تفسیر فرات کوفی ص ۴۸۱

۲. تفسیر مجمع البیان ج ۵ ص ۳۸

۳. صف آیه ۱۳

۴. الف) تفسیر صافی ج ۵ ص ۱۷ - ب) بحار الانوار ج ۵۱ ص ۴۹

۵. تعابن آیه ۸

زید بن ارقم گفت:

هنگامی که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) در حجه الوداع به غدیر خم رسید و دستور ایستادن و نماز را داد، سپس خطبه خواند و این آیه را تلاوت نمود و فرمود:

ای مردم این نور منم، سپس بعد از من علی، سپس از نسل او (جانشینان) تا قائم مهدی (عجل الله تعالی فرجه) می باشد.^۱

امام همچون آب گوارا

(قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ)^۲

بگو: به من خبر دهید اگر آب های (سرزمین) شما در زمین فرو رود چه کسی می تواند آب جاری در دسترس شما قرار دهد.
نکته:

ابوبصیر از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که: حضرت در تأویل این آیه شریفه فرمود:

یعنی اگر امامتان غایب شود کیست امام ظاهری که برایتان خبرهای آسمان و زمین را بیاورد و حلال و حرام خدا را برایتان بیان کند.^۳
ماء معین از القاب حضرت مهدی ارواحنا له الفداء و به معنای آب روان در زمین است. از امام رضا (علیه السلام) درباره این آیه سؤال شد، حضرت

۱. المهدی فی القرآن ص ۲۴۱

۲. ملک آیه ۳۰

۳. نجم الثاقب باب دوم

فرمودند: «مأوکم یعنی ابوابکم» که مراد از آن امامان هستند که هرکدام ابواب الهی بین او و خلق اویند.^۱

در روایتی است که عمار از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) سؤال کرد که مهدی کیست؟ حضرت فرمودند: ای عمار خداوند تبارک و تعالی با من پیمان بسته که از صلب حسین، نه امام بیرون آورد و نهمین آن‌ها از مردم پنهان می‌شود

سپس همین آیه را تلاوت کردند و فرمودند: غیبتی طولانی دارد، به گونه‌ای که گروهی از عقیده‌شان برمی‌گردند و گروه دیگر ثابت قدم می‌مانند پس وقتی آخر الزمان شود، خروج کند و دنیا را پر از قسط و عدل می‌کند، همان طور که از ظلم و جور پر شده است. بنابر این ظاهر آیه مربوط به آب جاری است که مایه حیات موجودات زنده است و باطن آیه مربوط به امام علم و عدالت جهان گستر اوست که آن نیز مایه حیات جامعه انسانی است.^۲

روز وعده الهی

(حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا)^۳

تا زمان که آنچه را به آنها وعده داده شد ببینید آنگاه می‌دانند چه کسی یاورش ضعیفتر و جمعیتش کمتر است.

۱. بحار الانوار ج ۲۴ ص ۱۰۰

۲. تفسیر نمونه ج ۲۴ ص ۳۶۰

۳. جن آیه ۲۴

نکته:

محمد بن فضیل از امام چهارم حضرت علی بن الحسین (علیهما السلام) نقل می‌کند که حضرت در ذیل این آیه شریفه فرمود:
 «ما یوعدون» در این آیه حضرت قائم، مهدی و اصحاب آن جناب و انصار اوست، هنگام ظهور حضرت قائم دشمنان او ضعیف و تعدادشان بسیار کم بوده و یکدیگر را یاری نمی‌دهند.^۱

پنهانی که آشکار می شود

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ (۱۵) الْجَوَارِ الْكُنَّسِ (۱۶)^۲

نه سوگند به اختران گردان (۱۵) [کز دیده] نهان شوند و از نو آیند
 (جوار الكنس) یعنی ستاره‌های سیاه که در برابر شعاع آفتاب پنهان می‌شوند.

نکته:

روایت است از امام باقر (علیه السلام) در تفسیر این دو آیه شریفه که فرمود: مراد از آن، امامی است که در سنه ۲۶۰ غایب شود و سپس ظاهر شود مانند شهاب درخشان در شب تاریک.^۳

تغییر حال مردم

(لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ)^۱

۱. الف) ینابیع الموده ص ۴۲۹ - ب) غایه المرام ۷۵۴

۲. سوره تکویر آیات ۱۵ و ۱۶

۳. نجم الناقب باب دوم.

که همه شما دائماً از حالی به حال دیگر منتقل می شوید.

نکته:

امام صادق (علیه السلام) فرمود: برای قائم ما غیبت طولانی خواهد بود اصحاب که در حضور بودند عرض کردند به چه سبب غیبت آن بزرگوار طولانی خواهد شد پیامبر (صلی الله علیه و آله) فرمود: باید اعمال و طریقه زشتی که امت های گذشته در غیاب پیامبرانشان مرتکب شدند این امت هم در غیبت حضرت قائم (علیه السلام)، فرد فرد انجام دهند سپس این آیه را تلاوت نمود: (لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ) طبرسی از امیرالمؤمنین (علیه السلام) روایت کرده که حضرت فرمود: همان مکروحیله ای که امت های گذشته نسبت به خلفا و اوصیاء پیامبران نمودند این امت نیز نسبت به من و فرزندانم مرتکب خواهند شد.^۲

امام نعمت حقیقی

(ثُمَّ لَتَسْتَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ)^۳

سپس در همان روز است که از نعمت پرسیده خواهید شد (۸)

نکته:

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه (ثُمَّ لَتَسْتَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ) می فرماید: نعیم ما هستیم.^۴

۱. انشقاق، آیه ۱۹

۲. تفسیر برهان، ج ۴، ص ۴۴۴

۳. سوره تکوین ۸

۴. تفسیر برهان ج ۴ ص ۵۰۳

وجود امام، عظیم ترین نعمت های الهی است، زیرا که اصل سایر نعمت های ظاهری و باطنی است و از این جا است که در روایات آمده که همه مردم روز قیامت درباره نعیم مورد سؤال قرار می گیرند. البته نعمت های آن حضرت در زمان ظهورش نیز ویژگی خاصی دارد.^۱ چنان که اخباری در این باره وارد شده است.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: امت من در زمان حضرت مهدی، به نعمتی متنعم خواهند شد که هیچ گاه به مثل آن متنعم نگشته اند. آسمان باران رحمتش را بر آنها می بارد و زمین هیچ گیاهی را رها نمی کند، مگر این که آن را بر آورد.^۲

وقتی از امام هفتم تفسیر آیه (وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً)^۳ را پرسیدند، فرمود:

نعمت ظاهر، امام ظاهر و نعمت باطن، امام غائب است. پرسیده شد: آیا در میان شما کسی هست که غائب شود، فرمود آری، او کسی است که شخصاً از دیدگان غائب می گردد، ولی یادش از دل های مؤمنان نمی رود. او دوازدهمین ما ائمه است، خداوند هر مشکلی را برای او آسان می کند و هرگردنکشی را به وسیله او سرکوب می نماید.^۴

۱. مکیال المکارم، ج ۱ ص ۲۹۲.

۲. بحار الانوار ج ۵۱ ص ۸۳

۳. سوره لقمان ۲۰

۴. مهدی موعود علی دوانی ص ۱۹۹.

علاوه بر این که وجود حضرت، نعمت است، آن چه از نعمت‌ها که بندگان در آن غوطه ورنند از نعمت‌های ظاهری و باطنی همه به برکت وجود شریف حضرت حجت ارواحنا له الفداء است.

حضرت امیر علیه‌السلام در تفسیر آیه مبارکه:

(أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كَفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ)^۱

آیا ندیدی آنان را که نعمت الهی را به کفر بدل ساختند،

فرمود: ما آن نعمت هستیم که خداوند بر بندگانش عنایت کرده و به سبب ما رستگار می‌گردند آنان که روز قیامت رستگار می‌شوند.^۲

نتیجه: پس خود حضرت مهدی ارواحنا له الفداء نعمت است و از آن جا که شکر نعمت واجب است، شیعیان باید شکر نعمت حضرت را چنین به جا بیاورند:

۱- شناخت قلبی و معرفت این نعمت والای الهی

۲- بیان کردن فضایل و نشر دلایل آن بزرگوار

۳- صدقه دادن برای سلامتی وجود آن حضرت

۴- تقرب جستن به آستانه او با انجام دادن کارهایی که مورد پسند و مایه نزدیک شدن به درگاهش است

۵- اهتمام به دعا‌های خالصانه برای تعجیل فرج آن حضرت^۳

۱. سوره ابراهیم ۲۸

۲. اصول کافی ج ۱ ص ۲۱۷

۳. مکیال المکارم ج ۱ ص ۳۶۳

قسم به زمان ظهور

(وَالْعَصْرِ)^۱

به عصر سوگند!

نکته:

عن المفضل بن عمر قال: سألت الصادق (عليه السلام) عن قول الله عز وجل:

والعصر فقال (عليه السلام) العصر، عصر خروج القائم (عليه السلام)،
 إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ
 وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

که انسان ها همه در زیانند مگر کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده اند و یکدیگر را به حق سفارش کرده و یکدیگر را به شکیبایی و استقامت توصیه نموده اند!

ان الانسان لفي خسر؛ یعنی أعدائنا، الا الذين آمنوا؛ یعنی بآياتنا، و عملوا الصالحات؛ یعنی مواسة الاخوان و تواصوا بالحق؛ یعنی بالامامه، و تواصوا بالصبر؛ یعنی في الفترة^۲.

مفضل بن عمر گوید: درباره تفسیر سوره عصر از امام صادق سؤال کردم، حضرت فرمود:

مراد از عصر یعنی عصر و دوره ظهور حضرت قائم، همانا انسانها یعنی دشمنان ما در زیان اند مگر آنان که ایمان آوردند به آیات الهی و عمل صالح (یعنی مواسات و برابری) با یکدیگر نمودند و یکدیگر را به

^۱.سوره عصر ۱

^۲. اثبات الهداه ج ۳ ب ۳۲ ح ۲۳۶

حق (یعنی به امامت) سفارش کردند و صبر و شکیبایی کردند در فترت و غیبت امام. منظور از حق، امامت و مراد از تواصوا بالصبر، صبر در هنگام عدم دسترسی به امام است.

الحمد لله رب العالمین

حوزه علمیه قم . یعقوب کریمی

سوالات مسابقه آیه های نور

- ۱- منظور از غیب در آیه دوم سوره بقره چیست
الف) عالم غیب ب) قیامت ج) حضرت مهدی
- ۲- منظور از آیه هر کجا باشید شما را گرد هم می آوریم چیست؟
الف) اعمال انسان ب) یاوران مهدی ج) دشمنان مهدی
- ۳- سه مورد از امتحانات سخت دوران غیبت را نام ببرید؟
الف) ترس، گرسنگی، زیان مالی ب) نزول بلا، گرسنگی، خشونت
ج) زیان مالی، خشونت، نزول بلا
- ۴- آیه ۲۰۰ سوره آل عمران اشاره به چه موضوعی دارد؟
الف) نماز ب) ارتباط با امام زمان ج) پرداخت زکات
- ۵- یکی از ویژگی های مومنین با توجه به آیه ۵۸ سوره انعام چیست؟
الف) ایمان بعد از ظهور ب) آمادگی قبلی ج) دعا
- ۶- با توجه به روایت امیرالمومنین وارثین زمین چه کسانی هستند؟
الف) اهل بیت ب) مومنین ج) حاکمان
- ۷- در کدام آیه اشاره به پیروزی نهایی حضرت مهدی دارد؟
الف) توبه ۳۲ ب) آل عمران ۵۶ ج) نور ۱۱
- ۸- طبق آیه ۶۴ سوره یونس چه کسانی در دنیا و آخرت زندگی شاد و مسرور دارند؟
الف) سرمایه داران ب) مسلمانان ج) منتظران ظهور

- ۹- زیان کاران واقعی چه کسانی هستند؟
 الف) مشرکین ب) غیر مسلمانان ج) کسانی که در مورد امام زمان شک می کنند
- ۱۰- دو ویژگی منتظران از نظر امام کاظم علیه السلام چیست؟
 الف) ایمان و عمل صالح ب) نماز و روزه ج) حج و جهاد
- ۱۱- طبق فرمایش امام صادق شیوه سلام دادن در دوران غیبت به امام زمان چگونه است؟
 الف) السلام علیک یا حجه الله ب) السلام علیک یا بقیه الله
 ج) السلام علیک عمود الدین
- ۱۲- منظور از آیه (وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ) چیست؟
 الف) روز مبعث ب) روز قیام قائم ج) روز مباحله
- ۱۳- شیوه قضاوت امام زمان در دوران ظهور چگونه خواهد بود؟
 الف) عمل به ظاهر ب) مانند سایر ائمه ج) مانند حضرت داوود
- ۱۴- منظور از اهل ذکر چه کسانی هستند؟
 الف) حضرت مهدی و اهل بیت پیامبر ب) عالمان و دانشمندان
 ج) هر دو مورد صحیح است
- ۱۵- کدام آیه حضرت مهدی را منتقم خون شهدا میداند؟
 الف) اسراء ۳۳ ب) آل عمران ۹۱ ج) حجرات ۶

۱۶- منظور از آیه (جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا)

چیست و اشاره به کدام امام دارد؟

الف) حق آمدنی و باطل از بین رفتنی است - امام حسین

ب) بالاخره حق پیروز خواهد شد - امام زمان

ج) حق آمدنی و باطل از بین رفتنی است - امام زمان

۱۷- آیه ۷۵ سوره مریم اشاره به کدام موضوع دارد؟

الف) اقتدار مهدوی (ب) ایمان حضرت مهدی (ج) علم حضرت مهدی

۱۸- کدام آیه امام زمان را موعود همه کتاب های آسمانی معرفی

می کند؟

الف) انبیاء ۱۰۵ (ب) مومنین ۸۸ (ج) جائیه ۲۷

۱۹- وعده الهی به مومنین طبق آیه ۵۵ سوره نور چیست؟

الف) پیروزی بر دشمنان (ب) رضایت الهی

ج) آنها قطعاً حاکمان زمین می شوند

۲۰- آیه ای که حضرت مهدی هنگام ظهور می خوانند چیست؟

الف) بَقِيَّةَ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ

ب) وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ

ج) وَعَدَ اللَّهُ لَأِخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ

پاسخنامه سوالات

ردیف	الف	ب	ج	ردیف	الف	ب	ج
۱				۱۱			
۲				۱۲			
۳				۱۳			
۴				۱۴			
۵				۱۵			
۶				۱۶			
۷				۱۷			
۸				۱۸			
۹				۱۹			
۱۰				۲۰			